



Uluslararası
Çalışma
Örgütü



FERRERO
DEĞERLİ
TARIM



T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

YILLIK BÜLTEN

2025 Yılı Proje Uygulamasında Öne Çıkanlar

Bu yıllık bülten, "Mevsimlik Tarımda Fındık Hasadında Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Sona Erdirilmesi" projesi kapsamında 2025 yılı boyunca proje illerinde gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin genel bir bakış sunmaktadır.



PROJE KÜNYESİ

PROJE ADI	Mevsimlik Tarımda Fındık Hasadında Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Sona Erdirilmesi
UYGULAYICI KURUMLAR	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü işbirliğinde
DESTEKLEYEN KURULUŞ	Ferrero International SA ve Ferrero Değerli Tarım Programı
PROJE SÜRESİ	Mart 2024 – Mart 2027
PROJE İLLERİ	Ordu, Samsun, Sakarya, Düzce, Zonguldak, Trabzon, Şanlıurfa, Adıyaman ve Diyarbakır

Uygulamada Öne Çıkanlar

Hasat Sezonu Öncesi Saha Ziyaretleri

Şubat 2025'te, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) ile iş birliği içinde Şanlıurfa'ya bir ziyaret gerçekleştirilmiş; bu kapsamda okullar ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü ziyaret edilerek mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitime erişimi ve eğitim performansına ilişkin sorunlar ele alınmış ve iyileştirme alanları belirlenmiştir. Haziran ve Temmuz 2025'te ise Sakarya, Düzce, Zonguldak, Samsun, Ordu ve Trabzon illerinde saha koordinasyon ziyaretleri gerçekleştirilmiş; bu ziyaretler kapsamında Valilikler, Kaymakamlıklar, İl Millî Eğitim Müdürlükleri ve İŞKUR İl Müdürlükleri ile toplantılar yapılarak hasat sezonunda uygulanması planlanan müdahaleler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Ziyaretlerde ayrıca iş sağlığı ve güvenliği, beceri geliştirme, yeşil ve dijital dönüşüm ile yerel işgücü piyasalarındaki kırılmalıklar gibi ortaya çıkan öncelikler de ele alınmıştır.



Fotoğraflar: ILO Türkiye Ofisi • 2025

ILO heyetinin sırasıyla Samsun, Sakarya ve Şanlıurfa'da gerçekleştirdiği hazırlık ziyaretleri

Hasat Sezonundaki Saha Ziyaretleri

2025 hasat sezonu boyunca, mevsimlik tarım göçü alan illerde ILO tarafından çeşitli saha ziyaretleri, Ferrero ile ortak bir saha ziyareti ve çok paydaşlı bir saha ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ağustos 2025'te ILO tarafından Ordu, Samsun, Sakarya, Zonguldak ve Düzce illerinde saha ziyaretleri yürütülerek eğitim ve destek hizmetlerinin sahadaki uygulanması takip edilmiştir. Ayrıca, Ağustos 2025'te Ordu ve Samsun'da gerçekleştirilen ILO-Ferrero ortak saha ziyareti kapsamında proje ilerlemesi gözden geçirilmiş ve Uygulama Ortağı ile faydalanıcılarla doğrudan temas sağlanmıştır. Bu ziyaretlere ek olarak, Ağustos 2025'te Ferrero, CAOBISCO ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) ile birlikte çok paydaşlı bir saha ziyareti gerçekleştirilmiş; bu kapsamda valilikler ve belediyelere nezaket ziyaretleri yapılmış, koordinasyon toplantıları düzenlenmiş ve METİP alanları, Sosyal Destek Merkezleri ile yenilenen işçi konaklama alanlarına ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bunu takiben, Eylül 2025'te Almanya Federal Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı ile birlikte gerçekleştirilen seyahat kapsamında il düzeyindeki koordinasyon mekanizmaları, mevsimlik tarım işçilerinin yaşam ve çalışma koşulları ile özel sektör durum tespiti uygulamaları değerlendirilmiş; çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması, insana yakışır iş ve sorumlu iş davranışı alanlarında politika diyalogu güçlendirilmiştir.



Çok Paydaşlı Saha Ziyareti



Fotoğraflar: ILO Türkiye Ofisi • 2025

2025 Yılında...

10

Sosyal Destek Merkezi açıldı

Düzce Zonguldak Samsun Ordu



Çocuklara Yönelik Eğitim Desteği

1,544

çocuk tespit edildi

1,500

çocuk eğitim faaliyetlerine yönlendirildi

1,500

çocuk beslenme desteğinden yararlandı

1,311

çocuk ulaşım hizmetlerinden yararlandı

1,390

çocuk kıyafet desteğinden yararlandı

1,422

eğitim materyali ve kırtasiye kitlerinden yararlandı

1,078

çocuk sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlerden yararlandı

202

çocuk ILO'nun SCREAM faaliyetlerinden yararlandı



Tarım Aracıları, Bahçe Sahipleri ve Muhtarlar için Danışmanlık Hizmetleri

117

TARIM ARACISI

findık hasadı süresince, mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin olumsuz etkileri ile yasal ve operasyonel yükümlülükleri konusunda danışmanlık ve eğitim desteği almıştır

64

BAHÇE SAHİBİ

mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin tehlikeleri, ilgili mevzuat, tarımda iş sağlığı ve güvenliği ile çocuk işçiliğinin önlenmesinde farklı aktörlerin rol ve sorumluluklarına ilişkin danışmanlık almıştır

31

MUHTAR



Aile Danışmanlığı ve Eğitimleri

377

aile

genel aile danışmanlığı hizmeti aldı

8

aile

genel aile, iş sağlığı ve güvenliği ve toplumsal cinsiyet konularında eğitim aldı



Derinlemesine İzleme

217

çocuk

hasat dönemi sonrasında izlendi, ilgi ve becerilerini geliştirmeleri amacıyla ilgili kurum ve kurslara yönlendirildi

Fotoğraf: 451 Derece • Ordu, 2025



Sınıfta ders işleyen çocuklar



Müze ziyaretine katılan çocuklar



Uçurtma etkinliğine katılan çocuklar

Fotoğraflar: Pikolo Derneği • 2025

Kendi Cümleleriyle...

Yasser Hassan, Direktör, ILO Türkiye Ofisi

ILO'nun başlıca rollerinden biri, üye devletlerin çalışma yaşamında temel ilke ve hakları hayata geçirmelerini desteklemektir. Bu kapsamda, Türkiye'nin de taraf olduğu ILO'nun çocuk işçiliğine ilişkin temel sözleşmeleri olan [138 No'lu Asgari Yaş Sözleşmesi](#) ve [182 No'lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme](#) çerçevesinde çocuk işçiliğiyle mücadele de yer almaktadır.



Fotoğraf: 451 Derece - Ankara, 2025

Türkiye'nin çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında ILO ile ortaklığı, ülkenin 1992 yılında ILO'nun IPEC Programı'na (Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması Uluslararası Programı) katılmasıyla başlamaktadır.

Türkiye'nin sağlam hukuki çerçevesi ve etkili politika uygulamaları, bu alanda önemli ilerleme ve kazanımların elde edilmesine katkı sağlamıştır. İleriye dönük olarak, [Ulusal İstihdam Stratejisi \(2025-2028\)](#) ve [12. Kalkınma Planı'nda \(2024-2028\)](#) yer alan yeni hedeflerin, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik yeni Ulusal Programın şekillendirilmesine katkı sağlayacağını öngörüyorum. Bu birikim üzerine inşa ederek, ILO Türkiye'de üçlü yapıdaki paydaşlarına destek sunmaya devam edecektir.

Ferrero ile 2020 yılında başlayan ortaklığımız, Türkiye'nin ulusal gündemi doğrultusunda kamu ve özel sektörün çabalarını bir araya getirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Suat Dede, Genel Müdür Yardımcısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Bakanlık olarak, özellikle Çalışma Genel Müdürlüğümüz aracılığıyla, 1990'lı yıllardan bu yana çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında yoğun çalışmalar yürütmekteyiz ve bu alandaki en önemli paydaşımız ILO'dur. Bu süreçte çok sayıda proje hayata geçirilmiş olup, birlikte uyguladığımız bu proje bize önemli katkılar sağlamıştır. Bu proje kapsamında edinilen deneyimlere dayanarak, benzer başarılı sonuçların diğer sektör ve alanlarda da elde edilebileceğini değerlendiriyoruz.



Fotoğraf: 451 Derece - Ankara, 2025

Bugüne kadar mevsimlik tarım işçilerine yönelik üç genelge hazırlanmış ve uygulanmıştır. İlk genelge 2010 yılında yayımlanmıştır. Ardından, sahadan elde edilen deneyim ve öğrenimler doğrultusunda ikinci genelge 2017 yılında hazırlanmıştır. 2024 yılına gelindiğinde ise, mevsimlik tarım işçileri ve çocuklarına sunulacak tüm hizmetler konusunda kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını açık şekilde ortaya koyan çok daha kapsamlı bir genelge hazırlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır. ILO ile birlikte yürütülen projeler kapsamında sahadan elde edilen deneyim ve geri bildirimler, bu genelgenin hazırlanmasına önemli katkı sağlamıştır.

İsmail Zerey, HAK-İŞ Konfederasyonu Ordu İl Başkanı

Çocuk işçiliğinin önlenmesine, insana yakışır çalışma koşullarının sağlanmasına ve emeğin korunmasına yönelik tüm çalışmaları güçlü şekilde destekliyoruz. Bu alanda kurulan ortaklıkların toplumumuzun geleceği açısından önemli bir kazanım olduğuna inanıyoruz. HAK-İŞ Ordu İl Başkanlığı olarak, çocuklarımızın eğitimde kalmasını ve güvenli bir geleceğe sahip olmasını sağlayan her türlü çabaya katkı sunmaya devam edeceğiz.

Kendi Cümleleriyle...

Mukaddes Akdağ, Öğrenci

Benim adım Mukaddes. Ailemizde yedi kız ve üç erkek olmak üzere on çocuk var. Şanlıurfa'da yaşıyorum. Ramazan ayının ortasında Şanlıurfa'dan ayrıldık. Önce Adana'ya, ardından Konya'ya, daha sonra ise Bursa'ya gittik. Konya'da pancar, Adana'da salatalık, Bursa'da ise patates topladık. Daha sonra Samsun'a geldik. Ailem burada fındık hasadı yapıyor.

Buradaki okulda derslerimi seviyorum. Dışarı çıkıp eğleniyoruz. Örneğin müzik etkinlikleri yaptığımızda oyun oynuyor, gülüyor ve eğleniyoruz. Resim etkinliklerinde de aynı şekilde vakit geçiriyoruz. Okul olmasaydı biz de fındık hasadı yapıyor olurduk.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Ferhat Vedic, Öğrenci

Dokuz yıldır Zonguldak'a geliyoruz. Şırnak'ın Silopi ilçesinden doğrudan buraya geldik. Buraya ulaşmak için 1.500 kilometre yol kat ettik ve yolculuk bir gün sürdü. Üç ablam var. Birisi evli, ikisi burada. Bir de bir abim var. Onlar yetişkin ve tarlada çalışıyor.

Sabahları servis geliyor ve bizi alıyor. Sonra okula gelip kahvaltı yapıyoruz. Ardından sınıflarımıza geçiyoruz. Öğretmenler ders anlatıyor. Bu okul çok güzel, öğretmenlerimiz de çok iyi. Evden daha güzel. Burada eğleniyoruz. Masa tenisi oynuyoruz, resim yapıyoruz. Masa tenisinde turnuvalar bile düzenliyoruz. Öğretmenlerimiz futbol turnuvaları da yapılacağını söyledi. Buradan ayrıldığımda arkadaşlarımla ve öğretmenlerimle geçirdiğim zamanı özleyeceğim.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Zeynep Köçer, Öğrenci

Benim adım Zeynep ve on üç yaşındayım. Yılın altı ayını memleketimde, altı ayını ise başka yerlerde geçiriyorum.

Gittiğimiz yerlerin çoğunda okula gidemiyorum. Sadece Ordu'da okula gidebiliyorum. Okulda bana spor etkinlikleri aracılığıyla çocuk haklarını anlatıyorlar. Derslerimden geri kalmamam için ayrıca destek sağlıyorlar. Okuma ve yazma becerilerimi geliştirebiliyorum ve bu beni çok mutlu ediyor. İki yıldır burada okula devam ediyorum. Harika öğretmenlerim var. Okul olmasaydı derslerimden geri kalır ve böyle iyi öğretmenlerle tanışamazdım.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Kendi Cümleleriyle...

Mehmet Kavak, Öğretmen

Bu projenin, öğrencilerin kendi bölgelerinde belki de hiç erişemeyecekleri fırsatlara ulaşmalarını sağladığına inanıyoruz. Sadece bir ay gibi kısa bir sürede bile bir öğrencinin hangi yeteneklere sahip olduğunu, nelere ilgi duyduğunu ve hangi alanlarda başarılı olduğunu tespit edebiliyoruz. Bu doğrultuda öğrencilerin memleketlerindeki okul müdürleri ve öğretmenleriyle iletişim kuruyoruz. Belki de o çocuk ileride bir güzel sanatlar fakültesinde eğitim alacak; bir resim öğretmeni ya da müzik öğretmeni olacak. En küçük bir potansiyeli fark etmek ve onu desteklemek, bir öğrencinin hayatını, ailesinin yaşamını ve geleceğini değiştirebilir.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Recep Yavan, Bahçe Sahibi

Daha önce buraya gelen aileler ve çocukları, hijyenik olmayan tarla koşullarında zorluk yaşıyordu. Bu proje sayesinde artık çocuklar sabahları kaldıkları çadırlardan alınarak okula götürülüyor. Gün içinde yemek hizmeti sağlanıyor ve çocuklara gerekli bakım ve ilgi gösteriliyor.

Bu sayede ebeveynler de tarlada daha rahat çalışabiliyor. Çocukları için endişe duymuyorlar. İşverenler olarak bizler de daha huzurluyuz. Eskiden aileler aniden “Çocuğunuz düştü” ya da “Çocuğunuz gölete veya dereye girdi” gibi haberler alıyor ve hemen oraya gitmek zorunda kalıyordu. Artık bu tür durumlar yaşanmıyor. İşçiler de rahat, bahçe sahipleri de rahat. Herkes memnun.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Ceylan Curun, Mevsimlik Tarım İşçisi, Veli

Şanlıurfa'da yaşıyoruz. İki çocuğum var: biri erkek, biri kız. Yaklaşık 15 yıldır mevsimlik tarım işçisi olarak çalışıyoruz. Fındık hasadı için buraya geldik. Burada iki ay çalıştıktan sonra ayrılacağız.

Daha önce okul yoktu. Biz çalışırken çocukların ne yaptığını sürekli düşünüyor, onlar için endişe ediyorduk. Artık aklımızda soru işareti kalmadı.

Çocuklarım daha önce başkalarıyla iletişim kurmakta zorlanıyordu. Ancak okula gitmeye ve diğer çocuklarla bir arada olmaya başladıktan sonra daha fazla uyum sağlamaya başladılar, sosyalleştiler.



Fotoğraf: 451 Derece • 2025

Derinlemesine İzleme

Hasat sezonu sırasında sahada tespit edilen ve ikametgahı Şanlıurfa'da bulunan bir çocuk ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine izleme faaliyetleri kapsamında çocuk, hasat sezonu dışında örgün eğitime devam ederken Şanlıurfa Karaköprü Gençlik Merkezi'ndeki kurslara yönlendirilmiş ve hasat dönemi sonrasında durumu yakından takip edilmiştir. Aşağıda çocuğun, babasının ve öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmektedir.

Muhammet Emir Modanlı, 13 Yaş, Öğrenci, Şanlıurfa

Benim adım Muhammet Emir Modanlı ve iki çocuklu bir ailenin büyük çocuğuyum. On iki yaşında Miraç adında bir kardeşim var. İkimiz de son iki yıldır çeşitli kurslara katılıyoruz.

Burada vakit geçirmekten gerçekten çok keyif alıyorum. Farklı alanlarda birçok kursa katılıyorum. Önceden kardeşim ve arkadaşarımla mahallede çok zaman geçiriyordum, ancak kış aylarında dışarıda fazla vakit geçiremiyorduk. Şimdi ise kışın da çeşitli etkinliklere katılabiliyorum. Ailem, kardeşimle birlikte kurslara katılmamızdan memnun ve bizi birçok açıdan destekliyor. Burada öğrendiklerimi okulda da uyguluyorum. Bu nedenle okula gitmek benim için daha keyifli hale geldi. Kendimi daha mutlu hissediyorum.



Spor faaliyetlerine katılan çocuklar

Muhammet Emir Modanlı'nın Babası

Çocuklar geçen yıldan bu yana kurslara katılıyor ve bu durum okul başarılarına önemli ölçüde katkı sağladı. Kurslar güçlü bir eğitim desteği sundu. Bunun yanı sıra çocuklar enerjilerini olumlu bir şekilde değerlendiriyor. Dışarıda çeşitli risklere maruz kalmak yerine bu kurslara katılarak güvenli bir ortamda bulunuyorlar. Özellikle bu yıl sportif faaliyetlerin artması, çocukların gelişimi açısından oldukça faydalı oldu.



Spor faaliyetlerine katılan çocuklar

Muhammet'in Öğretmenlerinin Görüşleri

Muhammet, kurs programlarına en aktif katılım gösteren öğrencilerden biridir. Hâlihazırda basketbol, robotik kodlama, karate ve badminton kurslarına devam etmektedir. Öğretmenlerinden alınan geri bildirimlere göre Muhammet; uyumlu, iletişimi güçlü, zeki ve öğrenmeye açık bir öğrenci olarak tanımlanmaktadır.

Basketbol antrenörü Muhammet'i şu şekilde ifade etmektedir: "Muhammet çok aktif bir çocuk ve yaşına göre fiziksel olarak güçlü." Badminton antrenörü ise turnuvalara katılabilecek potansiyeline dikkat çekerek şunları belirtmektedir: "Buraya çok sayıda öğrenci geliyor. Zaman zaman aralarından turnuvalara hazırlayabileceğimiz öğrenciler çıkıyor. Muhammet de onlardan biri."

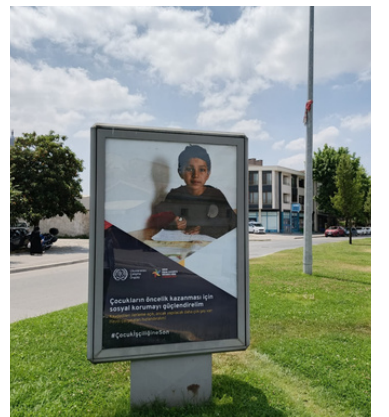
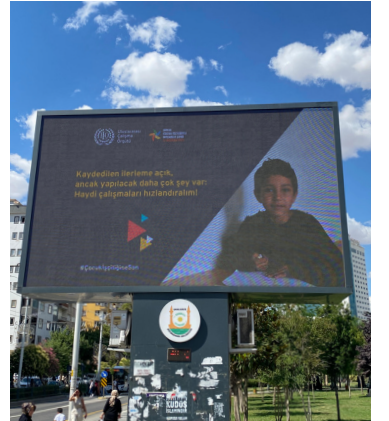
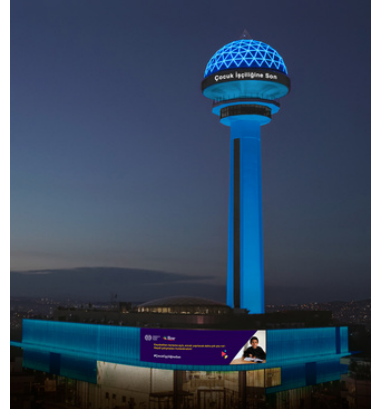
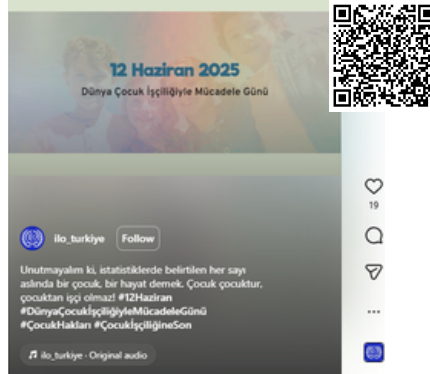
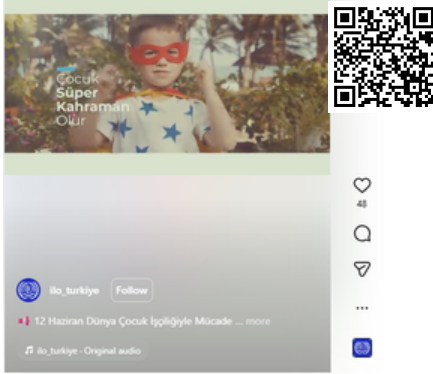
Farkındalık Artırma Faaliyetleri

12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü

- ▶ ILO'nun 12 Haziran 2025'e ilişkin resmi kampanya materyalleri Türkçeye çevrilmiş, dijital ve basılı posterler hazırlanmıştır.
- ▶ Başkent Ankara'nın simge yapılarından biri olan Atakule, Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü kapsamında ILO mavisini aydınlatılmış; gün boyunca dış cephede yer alan kavisli ekranda ILO'nun 2025 görsel mesajı yayımlanmıştır.
- ▶ ILO'nun 2025 yılı Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü mesajını içeren Türkçe posterler, Türkiye'de Ankara, İstanbul, Sakarya, Zonguldak, Samsun, Ordu, Trabzon, Giresun, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Adıyaman illerinde reklam panoları ile mevcut olan yerlerde dijital ekranlarda yayımlanmıştır.
- ▶ ILO Türkiye Ofisi'nin Instagram hesabında sosyal medya paylaşımları yapılmıştır:

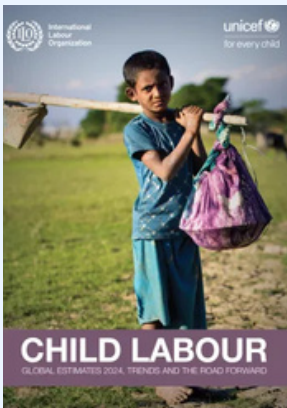
1. Paylaşım: <https://www.instagram.com/reel/DKzNGG1sFIT/>
2. Paylaşım: <https://www.instagram.com/reel/DKzsmInuWnc/>

QR kodları tarayarak izleyebilirsiniz!



- ▶ ILO-UNICEF 2024 Küresel Çocuk İşçiliği Tahminleri Raporu Türkçeye çevrilmiş ve tasarlanmıştır.

ILO-UNICEF 2024 Küresel Çocuk İşçiliği Tahminleri Raporu Öne Çıkanlar



- 2000 yılından bu yana çocuk işçiliği neredeyse yarı yarıya azalarak **246 milyondan 138 milyona gerilemiştir**; ancak mevcut ilerleme hızı yetersiz kalmaktadır ve dünya, 2025 yılı için belirlenen küresel ortadan kaldırma hedefine ulaşamamıştır.
- Bu çocukların **54 milyonu** tehlikeli işlerde çalışmaktadır.
- Çocuk işçiliğinin en yoğun olduğu sektör hâlen tarım olup, tüm vakaların **yüzde 61'ini** oluşturmaktadır.
- Günümüzde ihtiyaç duyulan, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik küresel taahhüdü kalıcı bir gerçeğe dönüştürmek için eylemlerin önemli ölçüde ölçeklendirilmesidir.
- Yenilikçi kamu-özel sektör ortaklıkları, çocuk odaklı programlara yeni yatırımlar kazandırma potansiyeline sahiptir.